

УДК 821.161.2.09-051 К. Студинський

ПУБЛІЦИСТИЧНА ТА РЕДАКТОРСЬКО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ КИРИЛА СТУДИНСЬКОГО

Андрій КЛІШ

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
вул. Громницького 1а, м. Тернопіль, 46027, Україна, тел. (0352) 53-59-01*

На основі документів та публікацій розглядається багатогранна публіцистична, наукова, бібліографічна та редакторсько-видавнича діяльність відомого українського науковця і громадсько-політичного діяча Кирила Студинського.

Ключові слова: К. Студинський, публіцистика, редактор, видавець, Наукове товариство імені Шевченка.

Актуальним завданням сучасної історичної науки залишається всебічне вивчення внеску у розвиток українського національного руху видатних громадсько-політичних діячів, чий імена в умовах панування в Україні однопартійної тоталітарної системи перебували поза межами наукових досліджень або й узагалі були викреслені з української історії. У зв'язку з цим важливе наукове та практичне значення має діяльність відомого українського вченого та суспільно-політичного діяча К. Студинського (1868–1941).

Необхідність об'єктивного вивчення ролі К. Студинського у національному житті галицьких українців очевидна, адже він був талановитим вченим, публіцистом, редактором, видавцем і громадсько-політичним діячем. Значна кількість його різножанрових публікацій збереглася на сторінках українських часописів («Руслан», «Діло», «Зоря», «Записки Наукового товариства імені Шевченка», «Хроніка Українсько-руського наукового товариства ім. Шевченка у Львові», «Наша культура» та ін.), а також іншомовних періодичних видань («Głos Narodu», «Chwila»).

Проблема дослідження громадсько-політичної та наукової діяльності К. Студинського, як зрештою і життєвого шляху в цілому, практично не вивчена українською історичною наукою. Відсутність праць пояснюється ідеологічними заборонами, неможливістю повноцінного вивчення діяльності українських національних діячів рівня К. Студинського у роки довготривалого панування в Україні тоталітарної системи.

У цілому розвиток і нагромадження історіографічного матеріалу із цієї теми можна умовно поділити на три головні періоди.

Перший період охоплює кінець XIX – початок XX ст. Сюди належать прижиттєві публікації про К. Студинського, які витримані, здебільшого, у довідково-інформаційному, мемуарному, рецензійному та науково-публіцистичному дусі. Публікації про наукову діяльність К. Студинського з'явилися відразу ж після виходу у світ перших його праць, які критики оцінили досить позитивно. Авторами відгуків і рецензій були переважно авторитетні українські вчені, історики, літератори. Їх оцінки, що стосувалися, як правило, внеску вченого у розвиток вітчизняної науки (набагато менше уваги приділяли публіцистичній і редакторсько-видавничій діяльності К. Студинського), загалом відзначалися ґрунтовністю й аналітичним характером, однак частина з них була просто фіксацією публікацій вченого без їх глибокої характеристики й аналізу.

Другий період історіографії наукової та громадсько-політичної діяльності К. Студинського можна означити 40–80-ми роками ХХ ст. Студії про нього на цьому етапі вкрай обмежені та незначні. Це пояснюється тим, що в СРСР вивчення життєвого шляху і творчості К. Студинського з ідеологічних міркувань заборонялось. У цей період ми знаходимо свідчення про вченого лише в енциклопедичних виданнях, у яких подані лише короткі біографічні дані.

Зі здобуттям Україною незалежності у 1991 р. в історіографії теми цієї статті почався третій період. Чимале значення для утвердження наукового підходу до вивчення особи К. Студинського та його місця у суспільно-політичному житті краю мали праці У. Єдлінської. У її дослідженнях знаходимо конкретний матеріал стосовно біографії, наукових інтересів ученого, його журналістської і громадсько-суспільної діяльності¹. У них ґрунтовно розкрито роль К. Студинського у суспільно-політичному та культурному житті України в кінці ХІХ – першій половині ХХ ст.

Помітне місце у циклі праць про вченого займають роботи Л. Сеніка². Їх автор розглянув внесок К. Студинського у вивчення національного відродження українців Східної Галичини, його ставлення до М. Шашкевича. Слід згадати також дослідження В. Качкана «Заслужений перед українством»³, у якому автор подав інформацію про життя і творчу спадщину К. Студинського. Отже, останнім часом особа К. Студинського викликає помітне зацікавлення дослідників, однак проведений аналіз історіографії свідчить, що питання публіцистичної та редакційно-видавничої діяльності вченого ще спеціально не вивчалось в українській історичній науці.

Джерельною базою до теми цієї статті є архівні матеріали, опубліковані документи, мемуари та публіцистика К. Студинського. Базовим для дослідження життя та діяльності вченого є його особовий фонд (фонд 362) у Центральному державному історичному архіві України у м. Львові (далі – ЦДА України у Львові). Зокрема, тут зосереджено особисті документи та спогади (1911–1930); документи, пов'язані з науковою, службовою та суспільно-політичною діяльністю; наукові праці про життєвий і творчий шлях Т. Шевченка, М. Грушевського, П. Куліша, І. Франка тощо.

До важливих джерел варто зачислити епістолярну спадщину К. Студинського. На сьогоднішній день значну частину епістолярію опубліковано у двох збірниках «У півстолітніх змаганнях: Вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941)»⁴ та «Листи Михайла Грушевського до Кирила Студинського (1894–1932)»⁵. Серед адресатів – відомі вчені і діячі культури, зокрема О. Барвінський, В. Винниченко, Б. Грінченко, Ф. Вовк, Б. Лепкий, Ф. Колесса, С. Людкевич, Х. Алчевська та багато

¹ Єдлінська У. Суспільно-громадська та наукова діяльність академіка Кирила Студинського // Наукове товариство імені Т. Шевченка і українське національне відродження. Зб. наук. праць і матеріалів першої наукової сесії НТШ. – Львів, 1992. – С. 90–97; Її ж. Кирило Студинський – видавець листування Якова Головацького // Шашкевичіана. Зб. наук. праць. – Львів; Броди; Вінніпег, 1996. – Вип. 1–2. [Нова серія]. – С. 349–351; Її ж. Кирило Студинський (1868–1941). Життєписно-бібліографічний нарис. – Львів, 2006. – 309 с.

² Сенік Л. Кирило Студинський про етапи українського культурно-національного відродження // Т. Шевченко і українська національна культура. Матеріали наук. симпоз. (Львів, 8–9 червня 1989 р.) / ЗНЦ АН УРСР, Ін-т сусп. наук та ін. – Львів: Світ, 1990. – С. 83–85; Його ж. Маркіян Шашкевич в оцінці Кирила Студинського // Шашкевичіана. – Вип. 1–2. – С. 344–348.

³ Качкан В. Заслужений перед українством: (Вчений Кирило Студинський) // Його ж. Українське народознавство в іменах. У 2 ч. – Київ, 1995. – Ч. 2. – С. 144–151.

⁴ У півстолітніх змаганнях: Вибрані листи до Кирила Студинського (1891–1941). – Київ: Наук. думка, 1993. – 765 с.

⁵ Листи Михайла Грушевського до Кирила Студинського (1894–1932). – Львів; Нью-Йорк: Вид. М. П. Коць, 1998. – 267 с.

інших. Більшість кореспондентів К. Студинського зверталися до нього один раз або двічі-тричі. Є й такі, які писали упродовж багатьох років. Між ними й К. Студинським велося тривале й інтенсивне листування, що становить цілі збірки. Найбільші з них – листування з визначним науковцем і суспільним діячем Ф. Савченком – 397 листів (1929–1932), істориком М. Грушевським – 335 листів (1894–1932), літературознавцем і поетом Б. Лепким – 250 листів (1899–1912, 1939).

На жаль, багато листів К. Студинського не збереглося. Але завдяки тому, що його адресатами були видатні діячі української культури, після них залишилися особові фонди, які містять і листи К. Студинського. Зокрема, в ІЦДІА України у Львові зберігаються листи вченого до Я. Гординського, С. Томашівського, Ю. Романчука та ін. В Інституті рукописів Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського у фонді 3 «Листування» зберігаються листи до М. Петрова, Б. Грінченка, А. Криловського.

Три листи К. Студинського до І. Франка є у фонді 3 «Франко» відділу рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. У цьому ж відділі зберігаються листи К. Студинського до О. Кобилянської (Ф. 14 «Кобилянська Ольга Юліанівна...»), О. Маковей (Ф. 59 «Маковей Осип Степанович...»), В. Лукича (Ф. 61 «Лукич Василь...»), С. Єфремова (Ф. 120 «Єфремов Сергій Олександрович...»). Значне число листів К. Студинського зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Важливе місце займає листування вченого з відомим політиком О. Барвінським, літературознавцем М. Возняком⁶.

К. Студинський залишив велику публіцистичну спадщину, багатогранну за проблематикою, авторство якої можна встановити не лише за криптонімами і псевдонімами (Батько, Вікторин Кость, Гарбуз Іван, Замора Федір, Зорян, Зорян К., Кість В., Лаврін, Лаврін І., Лаврін Іван, Лівобічний, Літописець, Люнин К., Не-Маковей, Не плазун, але й без трону, Осипович Віктор, Осипович Кость, Провінціал, Редакція «Руслана», К. Є., К. Л., К. П., К. С., Л. Ж. М., Ф. З., Гр. Нар., Григ. Нар, З-н, П-н, К.), а й за низкою стилістичних ознак, притаманних публікаціям лише цього автора.

Народився К. Студинський 4 жовтня 1868 р. в с. Кип'ячці, що розташоване поблизу Тернополя, у сім'ї греко-католицького священника. У 1878–1883 рр. він навчався у 1–4 класах Тернопільської гімназії з польською мовою викладання. У 1883 р. батько перевів його до Львова – до Академічної (української) гімназії, а вже 1885 р. у «Новому дзеркалі» опублікували три перші твори К. Студинського – гумористичні поезії «Золотий хлопець» (Ч. 2), «Нещасний» (Ч. 3), «Потішена». За сприяння І. Франка у 1886 р. він опублікував у № 13–14 часопису «Зоря» свою першу наукову розвідку під назвою «Дідівська (жебрацька) мова», зі словничком, який охоплював 300 слів, а згодом надрукував її окремим виданням під заголовком «Лірники» (Львів, 1894).

Львівську гімназію К. Студинський закінчив у 1887 р., а потім продовжив навчання на філософських факультетах Львівського та Віденського університетів⁷. Упродовж усього віденського періоду життя К. Студинський через газету «Діло» детально інформував своїх земляків про події тамтешнього життя, надсилаючи майже щоденно статті

⁶ Докладніше про історіографію життя та діяльності К. Студинського та джерельну базу цієї теми див.: *Кліш А.* Громадсько-політична та наукова діяльність академіка К. Студинського: історіографія проблеми та джерельна база дослідження // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2006. – Вип. 1. – С. 265–274.

⁷ Детальніше про життя та діяльність К. Студинського див.: *Кліш А.* Громадсько-політична і наукова діяльність Кирила Студинського // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2005. – Част. 1. – С. 155–167.

під різними псевдонімами. Для нього це була велика школа публіцистики, а «Діло» він називав “учителем українства”. У його дописах відображено різні організаційні справи інституцій, тексти промов, дискусій, боротьбу з москвофілами, згуртованими у товаристві «Буковина», за сфери впливу в українському середовищі у Відні⁸. На зламі 1892–1893 рр. він опублікував 10 оповідань сатиричного характеру «Образки з життя руских буршів». І. Франко писав про них: “Інтересні приміри такого комедіянтства показав нам д. Лаврін [один із псевдонімів К. Студинського – А. К.] в своїх ескізах із життя галицько-руської молоді у Відні... живости оповідання і трафности спостереження відмовити йому не можна”⁹. Потім за власні кошти К. Студинський поглиблював свої знання в Берліні. У листі до О. Барвінського, високо оцінюючи матеріали Берлінської бібліотеки, він дивувався, “як чужі люде про нас дбалі, а як ми в Галичині мало журимось про се”¹⁰.

Із 1893 р. К. Студинський став “платним сотрудником” газети «Діло», а з вересня 1895 р. – одним із редакторів «Правди»¹¹. З переїздом у 1894 р. до Львова М. Грушевського розпочався інтенсивний розвиток Наукового товариства імені Шевченка. Крім М. Грушевського, велику роль у формуванні “обличчя” та пріоритетних напрямків діяльності НТШ відіграли І. Франко, В. Гнатюк, К. Левицький, К. Студинський та інші відомі діячі. Вони очолювали різні структурні підрозділи товариства, редагували серійні й окремі видання. Саме К. Студинський запропонував новий напрям роботи НТШ – “подавати українсько-руській публіці добірні белетристичні праці і переклади, звістки про рух культурний в Європі, відомості про жите духовне нашого краю і відносини, в яких се жите росте”¹². Таке завдання було покладено на новий друкований орган НТШ «Літературно-Науковий Вістник».

У 1896 р. О. Барвінський, А. Вахнянин, К. Студинський з нагоди 300-ліття Брестської унії заснували Католицький русько-народний союз (КРНС), а з 1897 р. засновники КРНС почали видавати газету «Руслан». І хоча К. Студинський не був офіційним редактором газети, однак брав активну участь у її виданні, зокрема її літературної частини. Цей часопис заснували на честь твору М. Шашкевича «З Русланових псалмів». Його девізом були такі рядки з цього вірша: “Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руски ми серце і віра руска”. «Руслан» стояв на “сторожи політичних прав, просьвітних та економічних потреб нашого народа”, основним своїм завданням вбачаючи “боронити наші народні права, добивати ся їх розширення і приєднання для позитивної роботи народної в кождім напрямі широкі верстви рускої суспільности”¹³.

К. Студинський на сторінках «Руслана» активно виступав на захист українського шкільництва¹⁴ й університетської молоді, зокрема, спростував інформацію польської газети «Słowo Polskie» про те, що нібито українські студенти хотіли побити ректора університету¹⁵. На сторінках «Руслана» він виступав за цивілізовану боротьбу україн-

⁸ Сдлінська У. Кирило Студинський (1868–1941)... – С. 19.

⁹ Там само. – С. 58.

¹⁰ ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. – Ф. 11. – Од. зб. 2483. – Арк. 19.

¹¹ Там само. – Арк. 1, 21.

¹² Літературно-наук. Вістник // Руслан. – 1898. – Ч. 9. – 13 (25) січня. – С. 1, 2; Ч. 10. – 14 (26) січня. – С. 2.

¹³ Українські часописи Львова (1848–1939 рр.): Історико-бібліографічне дослідження / Авт.-упоряд. і наук. ред.-консультант д-р іст. наук М. М. Романюк; Бібліогр. ред. М. В. Галушко: У 3 т. – Львів, 2001. – Т. 1: 1848–1900 рр. – С. 616.

¹⁴ Засліплене // Руслан. – 1906. – № 210. – 24 верес. (7 жовт.). – С. 1.

¹⁵ Провокація вшехпольської преси // Там само. – 1907. – № 13. – 17 (26) берез. – С. 3.

ської молоді за свої права та за український університет і засуджував сутички між студентами різних національностей¹⁶. Важливе місце в культурно-освітній діяльності К. Студинського займало зміцнення української національної свідомості – він активно у публіцистичних статтях виступав проти галицьких русофілів¹⁷.

Активну діяльність К. Студинський розгорнув у Слов'янському Клубі (Klub Słowiański), який заснували 1901 р. у Кракові з ініціативи професора філософії Ягеллонського університету М. Здзеховського. Це товариство проповідувало слов'янську ідею з виразним панславістичним спрямуванням. Його метою було інформувати польське суспільство про культурне життя всіх слов'янських народів, а в перспективі – об'єднати їх до боротьби з великодержавним російським шовінізмом. Актуальним на той час стало питання порозуміння з українцями, оскільки Україну почали розглядати як можливий терен війни Австро-Угорщини та Німеччини з Росією¹⁸. З українського боку до співпраці у клубі окрім К. Студинського запросили Б. Лепкого, О. Колесу, а також депутата сейму О. Барвінського. Під час клубних зібрань обговорювали творчість Т. Шевченка, музичні твори М. Лисенка. Члени Клубу не лише дискутували щодо важливих фактів зі суспільно-культурного життя українського народу, але й підтримали його національні постулати і різні культурні ініціативи, як наприклад, ідею відкриття у Львові українського університету.

Переломною подією в діяльності товариства стало видання місячника «Świat Słowiański» від січня 1905 р., що став пресовим органом Клубу. Часопис, редактором котрого був Ф. Конечний, вирізнявся на тлі тогочасного польського газетярства тим, що висловлював найбільше зацікавлення українською проблематикою. За дієвої участі Б. Лепкого, котрий був одним зі засновників часопису, до співпраці зі «Слов'янським Світом» долучився К. Студинський, зокрема, він опублікував статтю «Z dziejów moskalifilstwa w Galicji».

У 1903–1906 рр. К. Студинський був членом Головного відділу товариства «Просвіта» і редактором його видань. Листом від 31 січня 1905 р. К. Левицький, як голова «Просвіти», повідомив К. Студинського про те, що не може прийняти його мандату члена Відділу товариства, оскільки «Просвіта» потребує подальшої його роботи в керівному органі і не давала йому ніякого приводу до звільнення¹⁹. Цей лист засвідчує важливість К. Студинського для цього товариства.

На початку 1920-х рр. у складній ситуації опинилася видавнича діяльність НТШ. 1 грудня 1923 р. К. Студинський писав, що перед війною щорічно видавалося 20–25 томів і випусків наукових публікацій, упродовж 1921–1922 рр. ледве 6 томів, тому що вартість видання однієї книжки на 12 аркушів складала 250 дол., гонорари авторам практично не виплачувалися²⁰. На засіданні загальних зборів НТШ 2 листопада 1923 р. К. Студинського обрали головою товариства, референтом друкарні НТШ. У своїй

¹⁶ Заява польських професорів // Руслан. – 1907. – № 40. – 20 лют. (5 бер.) – С. 1–2.

¹⁷ Там само. – 1905. – № 34. – 12 (25) лют. – С. 3; 1907. – № 148. – 4 (17) лип. – С. 3; № 149. – 5 (18) лип. – С. 3–4; № 243. – 28 жовт. (10 лист.) – С. 3; № 250. – 6 (9) лист. – С. 2; № 254. – 11 (24) лист. – С. 2; № 264. – 24 лист. (7 груд.) – С. 2; № 278. – 12 (25) груд. – С. 2; № 279. – 13 (26) груд. – С. 1; № 280. – 14 (27) груд. – С. 3; 1908. – № 14. – 17 (30) січ. – С. 1, 2–3; № 228. – 7 (20) жовт. – С. 2–3.

¹⁸ Детальніше про Слов'янський Клуб див.: Gawor L. «Świat Słowiański» [1905 – 1914] // СФІА: Журнал Філософів Слов'янських Країн. – Rzeszów: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2004. – № 4. – S. 342–347.

¹⁹ ЦДІА України у Львові. – Ф. 362. – Оп. 1. – Спр. 57. – Арк. 22.

²⁰ Галичина. Поклик до українського громадянства // Нова Україна. – Прага, 1923. – Ч. 12. – С. 241.

промові він окреслив основні завдання НТШ: впорядкування фінансового стану, інтенсивна праця в секціях і комісіях, налагодження зв'язків із ВУАН²¹.

Надзвичайно велику роль К. Студинський відводив редакційно-видавничій діяльності товариства, зокрема виданню «Записок НТШ». Саме він був одним з ініціаторів чіткого поділу публікованого матеріалу за певними галузями наук або групами наук. На титульних сторінках відповідних томів з'явилися підзаголовки: «Праці Історично-філософської секції», «Праці Філологічної секції». Завдяки цьому від 1924 р. уже маємо чітко впорядковані за тематикою томи, а отже, й змогу конкретно визначити, скільки томів підготувала та чи інша секція. Під редакцією К. Студинського виходять 136–137 (1925), 141–145 (1925), 146 (1927), 148 (1928) та спільно з І. Крип'якевичем – 150 (1929) томи²². К. Студинський був також історіографом Товариства – до 55-річчя НТШ він підготував статтю «Наукове товариство ім. Шевченка у Львові (1873–1928)» з бібліографією видань НТШ²³.

У першій половині 20-х рр. ХХ ст. поступово налагодилися наукові контакти між УСРР і Західною Україною, зокрема між НТШ та Всеукраїнською академією наук. Активізація наукових контактів ВУАН і НТШ, зміни на краще у книгообміні між Радянською та Західною Україною відбулися, насамперед, завдяки бурхливій діяльності, яку розгорнув із поверненням на Батьківщину в березні 1924 р. колишній (1897–1913) голова НТШ М. Грушевський. Важливу роль у налагодженні зв'язків із закордонними українськими науковцями, наданні ВУАН не лише формально (за назвою), а й фактично всеукраїнського характеру в цей час відіграли особисті дружні стосунки М. Грушевського з тогочасним головою Наукового товариства ім. Шевченка у Львові – К. Студинським.

У 1922–1936 рр. у Києві діяв Український науковий інститут книгознавства (УНІК), створений на базі Книжкової палати України. Це був перший у країні науковий заклад, який займався питаннями бібліографії, історії, соціології, мистецтва і техніки книги. Мета і завдання УНІКу й НТШ співпали. Зокрема, ставилося завдання спільно досліджувати тематичні і мовні аспекти українського друку. Були налагоджені тісні взаємовідносини між науковими закладами й особисто між директором Інституту Ю. Меженком і головою Товариства К. Студинським. Про те, наскільки активним був обмін між НТШ та УНІК, свідчать, наприклад, такі дані: у 1923–1925 рр. бібліотека НТШ надіслала УНІКу 1422, а отримала натомість 1062 примірники різноманітних видань²⁴.

Виняткове значення для українознавчих студій мала діяльність Комісії Західної України ВУАН, утворення якої зустріли з великою прихильністю як академічні кола, так і громадськість. Комісію очолив Ф. Савченко, її членами були К. Студинський, С. Глушко, М. Возняк. На думку М. Грушевського, вона мала стати фундаментом Дослідного інституту Західної України в системі ВУАН. У 1929 р. Комісія Західної України розпочала підготову збірника, присвяченого Галичині, Холмщині, Буковині та Закарпаттю. Паралельно продовжували друкувати матеріали і студії Комісії у різних

²¹ Діяльність Секцій // Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. – 1919. – Ч. 67–68. – С. 1–6.

²² Бібліографія Записок Наукового Товариства імені Шевченка. Томи I–CCXL (1892–2000). – Львів, 2003. – С. 16, 18.

²³ Студинський К. Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові (1873–1928) // Записки Наукового товариства імені Шевченка (далі – Записки НТШ). – Львів, 1929. – Т. CL. – С. XI–XVIII.

²⁴ Середяк А. Зв'язки НТШ з Українським Науковим Інститутом Книгознавства // Т. Шевченко і українська національна культура... – С. 128.

виданнях Історичної секції, а також «Матеріали для культурної і громадської історії Західної України». К. Студинський дуже активно працював у цій Комісії як дослідник і редактор.

У 1935–1937 рр. І. Огієнко видавав науково-літературний місячник «Наша культура». Він попередньо створив редакційно-наукову колегію, до складу якої запросив К. Студинського. Проект із редакційною колегією не був здійснений, проте журнал виходив і К. Студинський був його активним дописувачем²⁵. Значне місце в «Нашій культурі» зайняли питання специфіки й історії розвитку національного мистецтва і культури, зокрема етнографії, музики, архітектури, фольклору тощо. Серед опублікованих там праць були й статті К. Студинського (Нестор галицької музики Михайло Вербицький. З нагоди 65-ліття його смерті // Наша культура. – 1935. – Кн. 9; Остап Нижанківський у моїх спогадах // Наша культура. – 1937. – Кн. 3–4, 8–9, 11).

Важливе місце серед праць вченого займає дослідження українського національного відродження. Опрацювавши величезну кількість джерел (насамперед приватних листів та офіційних документів), К. Студинський підготував 6 великих за обсягом томів: 1) «Кореспонденція Якова Головацького в літах 1835–49»²⁶; 2) «Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850–1862»²⁷; 3) «Польські конспірації серед руських питомців і духовенства в Галичині в роках 1831–46»²⁸; 4) «Львівська духовна семінарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829–1843)»²⁹; 5) «Матеріали до історії культурного життя в Галичині»³⁰; 6) «Галичина й Україна в листуванні 1862–1884 рр.»³¹.

Публікація листування Я. Головацького 1850–1862 рр. супроводжувалася великою передмовою укладача, яка займає 161 сторінку друку. Тут К. Студинський, виходячи з основного змісту листів, своє завдання сформулював так, щоби подати огляд літературних суперечок про шляхи розвитку української літературної мови у 1848–1860-х рр. Час, охоплений цим томом листування, – це період поступової метаморфози поглядів Я. Головацького, тому в передмові автор розглянув історію літературного русофільства в Галичині й Угорській Русі. Сама передмова з покликами на листи – це історія суспільного життя, в якій визначено роль і місце окремих діячів, еволюцію їх поглядів у конкретних історичних умовах.

Другий том «Кореспонденції...» Я. Головацького, що вийшов у світ 1909 р., охоплював період 1835–1849 рр. Ці листи видавець виявив пізніше. Оскільки в попередньому томі матеріали листів поєднуються з тематично пов'язаними публікаціями у друкованих виданнях, тут повнота зображуваних подій доповнюється документами президіального архіву Львівського намісництва, Міністерства внутрішніх справ у Відні, цензурними матеріалами університетської бібліотеки у Львові, архіву НТШ та

²⁵ Єдліньська У. Кирило Студинський (1868–1941)... – С. 89–90.

²⁶ Кореспонденція Якова Головацького в літах 1835–49. Видав К. Студинський / Збірник Фільольогічної секції НТШ. – Львів, 1909. – Т. 11–12. – 452 с.

²⁷ Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850–62. Видав К. Студинський / Збірник Фільольогічної секції НТШ. – Львів, 1905. – Т. 8/9. – 392 с.

²⁸ Студинський К. Польські конспірації серед руських питомців і духовенства у Галичині в роках 1831–46 // Записки НТШ. – Львів, 1907. – Т. 80. – С. 53–108; Т. 82. – С. 87–177.

²⁹ Студинський К. Львівська духовна семінарія в часах Маркіяна Шашкевича (1829–1843.) – Львів, 1916.

³⁰ Студинський К. Матеріали до історії культурного життя в Галичині в 1795–1857 рр. // Українсько-руський архів. Видає Історично-філософська секція Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1920. – Т. XIII–XIV. – 232 с.

³¹ Студинський К. Галичина й Україна в листуванні 1862–1884 рр. – Харків; Київ: Пролетар, 1931. – Т. I. Матеріали до історії української культури в Галичині та її зв'язків з Україною. – VIII, 606 с.

бібліотеки Народного дому. Другий том охоплює 242 листи і так само, як перший, супроводжується передмовою К. Студинського на 133 сторінках під заголовком «Причинки до історії культурного життя Галицької Русі в літах 1833–1847», значна частина якої є історією цензури в цих роках. Це, по суті, перша історична джерелознавча праця про історію формування суспільних поглядів членів «Руської Трійці», про історію видання «Русалки Дністрової».

В інших працях К. Студинський як дослідник розглянув громадську та творчу працю народолюбів 1860–70-тих років, головню їх стосунки з великою Україною, а також упорядкував і видав значну кількість документів і матеріалів до теми. Серед цих праць: «Листи Куліша до Ом. Партицького з літ 1866–8» (Львів, 1908), «Анатоль Вахнянин. Листи до П. Куліша (1869)» (Львів, 1908), «До історії зв'язків Куліша з галичанами в рр. 1869–70» (Київ, 1927), «Слідами Куліша» (Львів, 1928), «Переписка П. Куліша з І. Пулюєм», «Перша зустріч Драгоманова з галицькими студентами (кінець червня 1871 р.)» (Київ, 1926), «Переписка Драгоманова з Вол. Навроцьким. З початків соціалістичного руху в Галичині (1871–1877)» (Київ, 1927), «Причинки до історії зв'язків Галичини з Україною в рр. 1860–1873» (Київ, 1928)³².

Таким чином, у своїй багатогранній публіцистичній і редакторсько-видавничій діяльності К. Студинський ніколи не залишався осторонь важливих питань національно-політичного життя західноукраїнських земель. Більше того, своєю наполегливою працею вчений зробив вагомий внесок у справу розвитку української науки та громадського життя.

PUBLICISTIC AND EDITIONAL-PUBLISHING ACTIVITY OF KYRYLO STUDYNSKY

Andriy KLISH

*Ternopil V. Hnatiuk National pedagogical university,
1a, Gromnytskyi St., Ternopil, 46027, Ukraine, tel. (0352) 53-59-01*

Based on archival and printing documents the author analyses the activities of many-sided publicistic and editional-publishing activity of a famous Ukrainian scientist K. Studynsky.

Key words: K. Studynsky, publicism, editor, publisher, Ukrainian journalism, bibliography.

Стаття надійшла до редакції 4.04.2007

Прийнята до друку 15.04.2007

³² *Тершаковець М.* Акад. Студинський як дослідник галицько-українського відродження. – Львів, 1930. – С. 13–14.